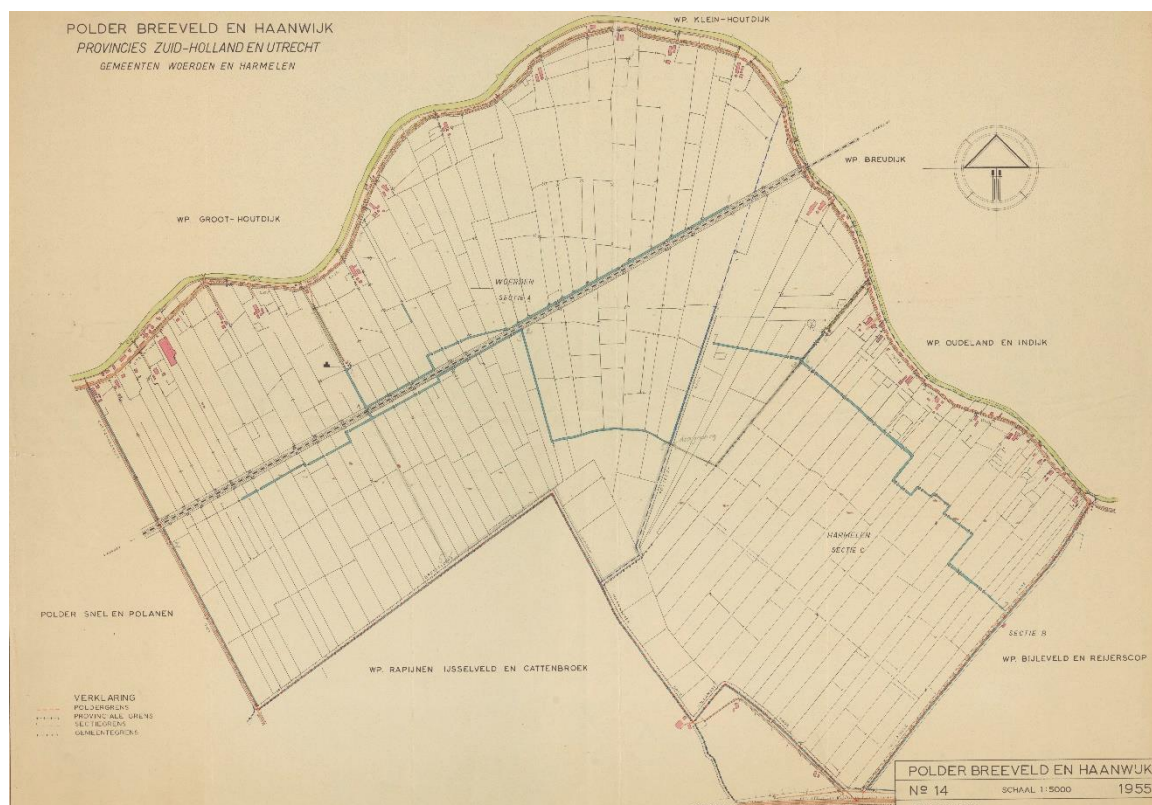

INVENTARIS

van het archief van

DE POLDER BREEVELD, 1670-1957

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

Grondgebied	5
Geschiedenis	6
Bestuur en organisatie	8
Het archief en de inventarisatie	9
Bestuursleden 1858/1863-1974	11

INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN DE POLDER BREEVELD, 1670-1957

STUKKEN VAN ALGEMENE AARD 13

STUKKEN BETREFFENDE AFZONDERLIJKE ONDERWERPEN

I. ORGANISATIE

A.	Grondgebied en bestuursinrichting	14
B.	Bestuur	14
C.	Personeel	14
D.	Financiën	
	1. Begrotingen en rekeningen	15
	2. Omslag en inning van waterschapslasten	15
	3. Geldleningen	16
E.	Archief	16
F.	Verhouding tot hogere organen	16

II. TAAKUITVOERING

A.	Toezicht	17
B.	Beheer en onderhoud van waterstaatswerken	
	1. Waterstand	18
	2. Watergangen	18
	3. Waterkeringen	18
	4. Molens, gemalen en molenaarswoning	19
	5. Bruggen	20
	6. Wegen	20

CONCORDANS 21

INLEIDING

Grondgebied

De polder Breeveld was een onderdeel van het buitengebied, vroeger de poortertij, van de toentertijd Hollandse stad en gemeente Woerden en lag ten oosten van die stad. Ten noorden van de polder stroomde de Oude Rijn; langs de rivier liepen de Utrechtsestraatweg en de Breeveldseweg (in feite de Hoge Rijndijk). Aan de oostzijde vormde de Potterskade de grens met het Utrechtse waterschap Haanwijk, terwijl het vervolg van die kade met de Breeveldsekade de zuidelijke grens met het Utrechtse waterschap Cattenbroek markeerde. Ten westen werd de polder door de Cattenbroekerdijk gescheiden van de ook onder Woerden vallende polder Snel. De polder had een oppervlakte van ongeveer 315 hectare, waarbinnen onderscheid gemaakt werd tussen Hoog Breeveld (het zuidwestelijk deel, dat door afgraving voor kleiwinning een stuk lager was komen liggen) en Laag Breeveld (het noordoostelijk deel).

Fragment van de kaart van het Groot-Waterschap van Woerden van de gebroeders Vingboons, oorspronkelijk uit 1670, hier afgebeeld de versie van 1739, met daarop de polders Breeveld en Haanwijk (A1294).

Het waterschap Haanwijk behoorde grotendeels onder het voormalige gerecht, later de gemeente Harmelen, in de provincie Utrecht, en voor een kleiner deel onder het Hollandse Woerden. Het waterschap werd aan de westzijde begrensd door de polder Breeveld en ten noorden door de Oude Rijn, waarlangs de Hoge Rijndijk liep, die daar als de Haanwijkerweg bekend stond. De zuidwestelijke grens van Haanwijk met het waterschap Cattenbroek werd gevormd door de Haanwijksekade, terwijl de Hollandsekade de zuidoostelijke kant van het waterschap scheidde van het Utrechtse waterschap

Bijleveld. Het waterschap was ongeveer 205 hectare groot, waarvan ongeveer 45 hectare in het zuidoostelijk deel van het waterschap onder Woerden viel. Ook Haanwijk kende een hoog gedeelte in het oosten en een lager deel in het westen van het waterschap.

Geschiedenis

Breeveld werd al in 1217 in een akte genoemd en zal in de twaalfde of wellicht al in de elfde eeuw in ontstaan zijn als cope-ontginning. Op de kleigrond vlak langs de Rijn kunnen al eerder mensen gewoond en gewerkt hebben, maar verder naar het zuiden was het land drassig en niet voor landbouw geschikt. De bisschop van Utrecht, die tot 1281 landsheer was over het land van Woerden, waar ook Breeveld bij hoorde, gaf die stukken veenwildernis ter ontginning uit aan kolonisten. Ze moesten het land droogleggen en het in cultuur brengen. Het ontginningsgebied of “cope” werd ingedijkt en het overtollig polderwater werd via gegraven sloten afgevoerd naar een grotere rivier, in dit geval de Oude Rijn. Dat ging een paar eeuwen goed, maar gedurende die periode begon het land in te klinken en kwam het lager te liggen dan de Rijn, waardoor het water niet meer vanzelf naar beneden liep. De oplossing werd gevonden in het bouwen van een windmolen. Wanneer Breeveld zijn eerste molen kreeg is niet bekend, vermoedelijk zoals de meeste andere polders in de streek in de vijftiende eeuw. Op een kaart uit 1615 staat er in elk geval een “Breevelts mole”, die in 1672 of 1673 door het Franse leger is platgebrand. Er werd een nieuwe molen gebouwd, waarvoor de grondeigenaars van Breeveld vijfduizend gulden moesten lenen. Deze molen, hoogstwaarschijnlijk een houten wipwatermolen, brandde in 1863 volledig af. Op de plaats waar die molen had gestaan kwam in 1864 een nieuwe stenen achtkantige watermolen tot stand. De nieuwe molen bleek echter

Het gemaal Breeveld na de verbouwing in 1931, met machinist C.J. Kooijman (W4763)

niet krachtig genoeg om de polder volledig droog te houden. In 1903 werd er daarom naast de molen een motorgemaal gebouwd om het overtollig water in de polder te helpen afvoeren. Het gemaal kreeg in de volksmond de bijnaam “De Bruine Beer”. Rond 1930 waren zowel de windmolen als De Bruine Beer in technisch zeer slechte staat. Het bestuur van de polder stond voor de keuze om ze te repareren en op te kalefateren of overgaan op volledige motorbemaling. Na enig rekenen en ondanks bezwaren van het provinciebestuur in Den Haag besloten de ingelanden of grondeigenaars in 1931 tot het laatste. De molen werd vervolgens omgebouwd tot gemaal: de bovenkant werd afgebroken en in de onderbouw werd de machinekamer met de motor ingericht. Op de onderbouw van de molen kwam een nieuw dak te staan. Ook werd De Bruine Beer afgebroken en werd er voor de machinist een nieuwe woning naast het gemaal gebouwd.

Haanwijk is waarschijnlijk in de tweede helft van de twaalfde eeuw ontstaan als cope-ontginning. Net als in Breeveld gaf de Utrechtse bisschop als landsheer over het gebied rond Harmelen stukken veenwildernis uit aan pioniers. Die brachten het land na indijking in cultuur, maar ook in Haanwijk kreeg men te kampen met inklinking van het land. Ook hier vond men in een watermolen de oplossing. Wanneer die precies is gebouwd is niet zeker, maar waarschijnlijk al in de vijftiende eeuw. Op een kaart uit 1615 staat er in elk geval een “Hanicks mole”, die waarschijnlijk in het Rampjaar 1672 door brand verloren is gegaan. In 1674 werd er een nieuwe molen gebouwd, waarvoor de grondeigenaars van Haanwijk vierduizend gulden moesten lenen. Dat moet een heel grote wipwatermolen geweest zijn, die driehonderd jaar lang, tot 1874, de gehele polder droog hield. In de negentiende eeuw werd de molen echter steeds minder betrouwbaar en moest er veel onderhoud en vernieuwing worden gepleegd. Desondanks liep het

waterschap het risico dat de molen het weldra zou begeven of slechts ten koste van veel geld zou kunnen blijven draaien. Bestuur en ingelanden voelden daarom wel voor het voorstel van de twee naburige waterschappen Rapijnen & IJsselveld en Cattenbroek om gezamenlijk een stoomgemaal op te richten. Speciaal voor de bemaling van de drie waterschappen en het beheer van het gemaal met bijbehorende werken en personeel werd er een nieuw waterschap opgericht: de Gemeene Boezem van Rapijnen & IJsselveld, Cattenbroek en Haanwijk. Het gemaal kwam in 1874 gereed en werkte goed; desondanks hield Haanwijk zijn oude molen nog ruim tien jaar in stand voor hulpbemaling of gewoon voor de zekerheid. In 1885 werd besloten de molen buiten werking te stellen, het bovenste deel af te breken en het onderste stuk als woning te verkopen. Helaas bleek dat wat voorbarig: de bemaling door het stoomgemaal in Linschoten pakte voor Haanwijk minder goed uit dan aanvankelijk

De Herculeswindmolen met rechts de restanten van de oude molen (W3716)

gedacht. Als laagste polder van de drie had Haanwijk vaak veel wateroverlast. In 1895 werd dat zo ernstig, dat Haanwijk besloot weer voor zijn eigen bemaling te gaan zorgen en een eind te maken aan de samenwerking met Rapijnen en Cattenbroek.

Vervolgens bouwde het waterschap een

stoomgemaal naast de restanten van de oude molen naar ontwerp van de Utrechtse architect Pannevis met een stoommachine van de Utrechtse machinefabriek Jaffa. Het stoomgemaal werkte goed, maar had hoge stookkosten. De kolenprijzen liepen rond 1920 zo sterk op, dat bestuur en ingelanden ernstig gingen denken over terugkeer naar windbemaling. In 1922 kwam er dan ook een nieuwe windmolen, maar wel een voor die tijd zeer moderne: een Hercules windmotor, zoals die ook in de nabijgelegen polder Middelland stond. De nieuwe molen kwam op de plaats van de oude windmolen en werd in 1922 in gebruik genomen. De molen heeft ruim 35 jaar gewerkt, in tijden van zeer hoog water geholpen door het stoomgemaal.

In 1958 kwam het, onder druk van de provinciebesturen van Zuid-Holland en Utrecht, tot een fusie van de polder Breeveld en het waterschap Haanwijk. Belangrijke argumenten, die door Gedeputeerde Staten van beide provincies voor samenvoeging werden aangevoerd, waren de slechte staat van vooral de windmotor van de Herculesmolen van Haanwijk en het feit, dat de meeste personeelsleden van dat waterschap gepensioneerd waren of met pensioen zouden gaan. Het gemaal van Breeveld kon zonder problemen ook heel Haanwijk bemalen, zodat de Herculesmolen overbodig werd. Kort na het samengaan van Breeveld en Haanwijk werd hij afgebroken. Ook het stoomgemaal van Haanwijk werd buiten werking gesteld en vervolgens omgebouwd tot woning. Het gemaal van Breeveld kreeg na enkele jaren een nieuwe dieselmotor, waarna het uitstekend functioneerde. Dat bleef zo tot het gemaal in 1997 buiten werking werd gesteld; het gebouw, nu een gemeentelijk monument, werd in 2014 verkocht. De polder Breeveld & Haanwijk bestond toen al niet meer: ten gevolge van de grote polderconcentratie in het Stichts-

Hollands grensgebied werd hij per 1 januari 1975 met vele andere polders en waterschappen opgenomen in het Groot-Waterschap van Woerden.

Bestuur en organisatie

Het bestuur van de polder Breeveld bestond vanaf de zeventiende eeuw uit drie heemraden onder leiding van de schout en later de burgemeester van Woerden als polderschout. Van de drie heemraden moesten er twee grondeigenaar zijn in het lage gedeelte van de polder en de derde in het hoge deel. Zij zorgden voor het beheer en onderhoud van de watermolen en molenvlieten en controleerden of de landeigenaars en boeren hun deel van de dijken en sloten in goede staat en op diepte hielden. Dat deden zij aan de hand van een schouwbrief of reglement, waarin stond op welke manier de polder bestuurd en de schouw of controle uitgevoerd moest worden. In 1775 werd er een nieuwe schouwbrief opgesteld, omdat het polderbestuur de vorige schouwbrief kwijt was geraakt. Die schouwbrief bleef gelden tot 1858. De polder Haanwijk (pas na de invoering van de nieuwe reglementen rond 1860 werd voor de Utrechtse polders de naam 'waterschap' ingevoerd) had eveneens een schout en drie heemraden, waarvan er twee molenmeester waren en de derde als kroosheemraad te boek stond. De molenmeesters waren speciaal belast met het beheer en onderhoud van de molen. De oudste schouwbrief van Haanwijk dateerde van 1654; hij werd in 1797 vervangen door een nieuwe, die in 1804 nog wat werd aangevuld en die tot 1863 bleef gelden.

Halverwege de negentiende eeuw werden er overal in Zuid-Holland en Utrecht nieuwe reglementen vastgesteld voor hoogheemraadschappen en polders. Ook Breeveld kreeg een nieuw Bijzonder Reglement, in 1858. Het dagelijks bestuur bestond voortaan uit een voorzitter met de titel van schout en drie bestuursleden, die heemraden genoemd werden en waarvan er twee uit Laag Breeveld en een uit Hoog Breeveld moest komen. Het Bijzonder Reglement voor Haanwijk werd in 1863 vastgesteld; het bestuur bestond daar uit een voorzitter en twee heemraden, een uit het lage en een uit het hoge deel van het waterschap. Zij voerden de administratie, gaven vergunningen af en controleerden, net als voorheen, de dijken, kades en sloten in de polder. De gezamenlijke grondeigenaars in de polder en het waterschap kwamen een paar keer per jaar met het bestuur bijeen om over de belangrijke zaken te beslissen, zoals de vaststelling van de begroting en de rekening, het benoemen van heemraden en personeel, de bouw of renovatie van de molen of het gemaal, het aangaan van geldleningen en het uitvoeren van grotere, dus duurdere werken aan kades, dijken en bruggen. De fusie van Breeveld en Haanwijk tot de nieuwe polder Breeveld en Haanwijk in 1858 brachten een kleine verandering in de bestuursorganisatie: naast de voorzitter waren er nu vier heemraden, twee uit Breeveld en twee uit Haanwijk.

De belangrijkste administratieve ambtenaren van de polder en het waterschap waren de secretaris en de penningmeester. Soms was de voorzitter ook secretaris, soms combineerde de secretaris zijn functie met die van penningmeester. Voor de voorzitter, secretaris en penningmeester van Breeveld was het vaak een nevenbetrekking voor ambtenaren van het Groot-Waterschap van Woerden. Zo waren de secretarissen-rentmeester van het Groot-Waterschap M.J. van Erp Taalman Kip en L. de Vroom lange tijd voorzitter en werd het secretariaat tussen 1902 en 1957 ook door medewerkers van het Groot-Waterschap vervuld. In Haanwijk was het anders: daar was de voorzitter meestal een van de grootste grondbezitters, terwijl het secretariaat en penningmeesterschap werden vervuld door een ambtenaar van het gemeentehuis van Harmelen. De laatste secretaris-penningmeester van Haanwijk was de timmerman-aannemer Bastiaan Blok.

Naast de administratieve ambtenaren stonden er zowel in Breeveld als in Haanwijk nog een molenaar, later een machinist, en een bode op de loonlijsten. Leden van de familie Kooijman hebben in de negentiende en twintigste eeuw decennia lang de functie van molenaar en machinist op de

molen en het gemaal van Breeveld vervuld, terwijl de familie Van Kuijk dat in die periode in Haanwijk deed.

HET ARCHIEF EN DE INVENTARISATIE

Het archief van de polder Breeveld was, met de archieven van de andere polders onder Woerden, oorspronkelijk ondergebracht in het Stadhuis te Woerden; de stadssecretaris was tot 1865 ook secretaris van de polder. Vermoedelijk zijn de stukken aan het begin van de twintigste eeuw, toen Laurens de Vroom, ambtenaar en later secretaris-rentmeester van het Groot-Waterschap, voorzitter en secretaris werd verplaatst naar het in 1906 gereed gekomen nieuwe Gemeenlandshuis, het kantoor van het Groot-Waterschap, aan de Havenstraat in Woerden. Daar lag het in elk geval in 1915 in een brandvrije kluis. De opvolger van De Vroom, Klaas Dekker, was ook waterschapsambtenaar; in 1961 schreef hij aan de Provinciaal Archiefinspecteur van Zuid-Holland dat het oude archief nog in het Gemeenlandshuis was. Het lopende archief van de polder Breeveld & Haanwijk bevond zich sinds 1955 in de woning van Dekker te Woerden.

Het archief van het waterschap Haanwijk is vrijwel zeker tot 1930 steeds bij de secretaris thuis bewaard gebleven. De in 1892 wegens plichtsverzuim ontslagen secretaris Bluemink leverde het archief dat hij onder beheer had te zijnen huize officieel over aan het bestuur. In 1930 verzocht de nieuwbenoemde secretaris-penningmeester Blok het gemeentebestuur van Harmelen of het archief in de archiefruimte van het gemeentehuis aldaar kon worden ondergebracht. Daar was het nog in 1965, toen de gemeente Harmelen de huur voor de archiefruimte wilde verhogen.

Het Gemeenlandshuis van het Groot-Waterschap aan de Havenstraat te Woerden, 1906 (SR0019).

In 1967 besloten de zeventien Hollandse polders binnen het Groot-Waterschap, op aandringen van de Provinciaal Archiefinspecteur, om hun archieven in bewaring te geven aan het Groot-Waterschap van Woerden. In dat jaar was er een goedgekeurde archiefbewaarplaats gereed gekomen in het Gemeenlandshuis aan de Havenstraat. In deze ruimte hebben de archieven van de Hollandse polders, waaronder ook Breeveld & Haanwijk en zijn voorgangers, gestaan tot kort na de opheffing van het Groot-Waterschap per 1 januari 1995. De archieven werden kort daarna overgebracht naar de archiefbewaarplaats van het Streekarchief Rijnstreek (thans RHC Rijnstreek en Lopikerwaard) in het gemeentehuis van Woerden.

Van het archief van de polder Breeveld is geen oudere inventaris bekend dan de inventaris, die J.H. Streefland als medewerker van de Provinciale Archiefinspectie in Zuid-Holland in 1967. Hij beschreef het archief van Breeveld over de periode tot aan de fusie met Haanwijk in 1957. Zijn collega P.F. Duinker beschreef in datzelfde jaar het archief van Haanwijk tot 1957. Beide

inventarissen werden gemaakt met het oog op de overbrenging van de archieven naar de archiefbewaarplaats in het Gemeenlandshuis. Van het waterschap Haanwijk waren eerdere plaatsingslijsten aanwezig, uit 1875 en 1892, opgemaakt door de secretaris van de polder, en uit 1940, vervaardigd door jhr De Jonge van Ellemeet, werkzaam bij het Algemeen Rijksarchief. Op grond van deze plaatsingslijsten kan geconcludeerd worden, dat het archief van Haanwijk al in 1875 verre van compleet was voor zover het de periode vóór 1863 betrof. De oudste stukken beperkten zich tot rekeningen, stukken over geldleningen en een schouwbrief. Voor Breeveld was dit nauwelijks anders.

Het archief van na de invoering van de Bijzondere Reglementen in 1858 en 1863 is aanzienlijk completer. Met name het polderarchief van Breeveld kent complete series notulen, rekeningen, begrotingen en leggers. Het archief van Haanwijk heeft in het laatste kwart van de negentiende eeuw sterk te lijden gehad van het wanbeheer door de daarvoor ook ontslagen voorzitter en secretaris Dirk Bluemink, een organist die onder meer in gebreke bleef om notulen te schrijven. Ook de correspondentie werd matig bijgehouden ondanks aanschrijvingen vanuit het Groot-Waterschap en van de Commissaris des Konings in Utrecht.

De inventarisatie door Streefland en Duiker in 1967 besloeg de archieven tot en met 1957; het archief van de nieuwe polder Breeveld & Haanwijk was nog niet beschreven. Daarom is besloten het gehele archief, zowel de oudste delen als het archief over de periode 1958-1974, in zijn geheel te (her)inventariseren in een klassieke inventaris. De oorspronkelijke indeling, zoals toegepast door Streefland en Duiker, is hier en daar iets aangepast. Ook is er nog een kleine hoeveelheid archiefmateriaal vernietigd op basis van de daarvoor geldende richtlijnen uit 1984 en 1994. Dit betreft vooral bijlagen bij de rekening en circulaires. Aan de inventaris is een concordans toegevoegd vanuit de inventarissen van Streefland en Duiker.

Het archief van de polder Breeveld staat bij het RHC geregistreerd onder beheernummer H085. De omvang van dit archief bedraagt 1,125 meter. Het archief van het waterschap Haanwijk heeft beheernummer H095 en beslaat 1 meter. Het archief van de polder Breeveld & Haanwijk met beheernummer H086 heeft een omvang van 0,375 meter. Alle archieven verkeren in goede materiële staat en zijn volledig openbaar.

BESTUURSLEDEN VAN DE POLDER BREEVELD 1858-1957Voorzitter

1858-1865 M.J. van Erp Taalman Kip
 1865-1869 A. A. Bredius
 1869-1877 mr J. Bredius
 1877-1884 J. Knijff Azn
 1884-1889 C.E. van der Quast
 1889-1905 J.G. Knijff
 1905-1942 L. de Vroom
 1942-1957 E. van der Paauw

Secretaris

1858-1865 J.W. Roessingh van Iterson
 1865-1869 A.A. Bredius
 1869-1877 mr J. Bredius
 1877-1884 J. Knijff Azn
 1884-1888 C.E. van der Quast
 1888-1905 J.G. Knijff
 1905-1942 L. de Vroom
 1942-1957 K. Dekker

Penningmeester

1858-1865 J.W. Roessingh van Iterson
 1865-1873 C. van Vegten (wnd)
 1873-1877 J. Knijff Azn
 1877-1878 P. van Dam
 1878-1901 K. Okkerse
 1901-1941 A.A. Smorenburg
 1942-1957 K. Dekker

Heemraden

1858-1885 C. van Vegten
 1885-1927 I. van Vegten
 1927-1957 I. van Vegten jr

1858-1869 P. van der Louw
 1869-1875 J. Okkerse
 1875-1903 J. Kromwijk Azn
 1903-1923 W. de Wit
 1923-1942 E. van der Paauw
 1942-1957 C.N. van Schaik

1858-1859 J.G. Oostrum
 1859-1875 J. Bergshoeff
 1875-1891 J.P. Verweij
 1891-1910 A. de Leeuw
 1910-1918 jhr P.P. de Beaufort
 1918-1927 D. Verweij
 1927-1953 C. van der Weerd
 1953-1957 J.P. Verweij

BESTUURSLEDEN VAN HET WATERSCHAP HAANWIJK 1864-1957Voorzitter

1863-1879 G.A. Buddingh
 1879-1889 D. Bluemink
 1889-1895 C. de Gier
 1895-1922 J.A. Viveen
 1922-1930 M.P. van Haaften
 1931-1955 D.J. van der Neut
 1955-1957 G. Smit

Secretaris

1864-1878 G.A. Buddingh
 1878-1892 D. Bluemink
 1892-1910 A. van Donselaar
 1910-1930 A. van Gorkom
 1930-1957 B. Blok

Penningmeester

1864-1875 K. de Wit
 1875-1878 G.J. de Joncheere
 1878-1879 D. Bluemink
 1879-1881 D. van der Neut
 1881-1890 D. de Wit Kzn
 1890-1910 G. van Weede
 1910-1930 A. van Gorkom
 1930-1957 B. Blok

Heemraden

1864-1899 N. Vroege
 1899-1900 J. Oskam
 1900-1906 D. Robbemond
 1906-1909 G. van der Neut
 1909-1910 D.J. van der Neut
 1910-1922 N. Vroege
 1922-1936 C. de Jong
 1936-1949 L. Boer
 1949-1951 R. Bosman
 1951-1953 R.J. van der Grift
 1953-1956 Jac. van Beusekom
 1956-1957 T. van Ingen

1864-1896 G. Vulto
 1896-1911 G. van Weede
 1911-1919 D.J. de Wit
 1919-1929 B.H. Wesseling
 1929-1935 C. van Zijtveld
 1935-1941 G. Smit
 1941-1947 C. van Zijtveld
 1947-1953 A. van Vliet
 1953-1955 G. Smit
 1955-1957 J.A. van Miltenburg

BESTUURSLEDEN VAN DE POLDER BREEVELD & HAANWIJK 1958-1974Voorzitter

1958-1964 E. van de Paauw
 1964-1974 G. Smit

Secretaris

1958-1974 K. Dekker

Penningmeester

1958-1974 K. Dekker

Heemraden

1958-1972 A. Westeneng
 1972-1974 D. Verweij

1958-1967 J.P. Verweij
 1967-1976 P.N. van der Paauw

1958-1964 G. Smit
 1964-1972 G. van der Neut
 1972-1974 W.J. Fokker

1958-1974 T. van Ingen

INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN DE POLDER BREEVELD, 1670-1957**STUKKEN VAN ALGEMENE AARD**

- 1-5. Notulen van de vergaderingen van het bestuur met stemgerechtigde ingelanden, 1831-1957. 5 delen en 1 omslag
1. 1831-1856;
2. 1856-1875;
3. 1876-1935;
4. 1936-1950;
5. 1951-1957. 1 omslag
- 6-8. Notulen van de bestuursvergaderingen, 1856-1880, 1889, 1905 en 1907-1957. 3 delen
6. 1856-1868;
7. 1869-1880, 1889, 1905 en 1907-1931;
8. 1931-1957.
9. Ingekomen stukken, voor het merendeel van de provincie Zuid-Holland, bij de schout en secretaris van de polders Breeveld, Oudeland, Middelland en Snel, 1804 en 1827-1857. 1 omslag
10. "Brievenboek", register van afschriften van uitgaande stukken van de schout en secretaris van de polders Breeveld, Oudeland, Middelland en Snel, 1829-1857. 1 deel
- 11-12. "Brievenboeken", registers van afschriften van uitgaande stukken, 1856-1897. 2 delen
11. 1856-1867;
12. 1867-1897.
13. Repertoria van akten, afgegeven of opgesteld door de polderbesturen van Breeveld, Oudeland, Middelland en Snel, opgemaakt ten behoeve van de afdracht van zegelrecht, 1816-1836. 2 katernen
14. Repertorium van akten, afgegeven of opgesteld door het polderbestuur, opgemaakt ten behoeve van de afdracht van zegelrecht, 1871-1876. 2 katernen

STUKKEN BETREFFENDE AFZONDERLIJKE ONDERWERPEN**I. ORGANISATIE****A. Grondgebied en bestuursinrichting**

15. Bijzonder Reglement, 1858, met stukken betreffende de totstandkoming, 1857, en wijziging, 1918-1919, en de intrekking ervan onder gelijktijdige vaststelling van een Bijzonder Reglement voor de polder Breeveld en Haanwijk, 1957. 1 omslag

N.B. Zie fotonummer A1329 voor de grenskaart van de polder Breeveld. Deze is beschreven in de inventaris van het archief van het Groot-Waterschap Woerden (H094).

16. Stukken betreffende het maken van bezwaar tegen het Buitengewoon Reglement voor de polders in Zuid-Holland in verband met inundatie van de polder, 1944. 1 omslag
17. Stukken betreffende de voorbereiding van de samenvoeging van de polder met het waterschap Haanwijk, 1954 en 1957. 2 stukken

B. Bestuur

18. Stukken betreffende een conflict tussen enkele ingelanden en de schout van de polders Breeveld, Oudeland, Middelland en Snel, over de benoeming van Arie Cats van Achttienhoven tot waarsman van het Groot-Waterschap van Woerden namens het kerspel Woerden, 1828. 1 omslag
19. Staten van stemgerechtigde ingelanden, met vermelding van de oppervlakte van hun eigendom en het daaraan verbonden aantal stemmen in de vergaderingen, 1857-1947. 1 pak
20. Stukken betreffende de verkiezing van de voorzitter, 1858-1949. 1 omslag
21. Stukken betreffende de verkiezing van heemraden/bestuursleden, 1858-1957. 1 omslag
22. Staten van bestuursleden, 1895. 1923 en 1931, bijgewerkt tot 1957. 1 omslag

C. Personeel

23. Stukken betreffende de benoeming van de secretarissen en penningmeesters, 1873-1942. 1 omslag

24.	Stukken betreffende de bezoldiging van bestuursleden en ambtenaren van de polder, 1918-1950.	1 omslag
25.	Staten van het personeel van de polder en van de veranderingen daarin 1922-1957.	1 omslag
26.	Brief waarbij de polderbode A. Welp ontslag verzoekt met brief van J. Willems, geldophaler bij de gemeentebedrijven te Woerden, met verzoek om in diens plaats benoemd te worden, 1924.	2 stukken
27.	Ambtenarenreglementen A en B, 1932.	2 katernen
28.	Instructie voor de penningmeester, 1944.	1 stuk
29.	Stukken betreffende de machinist C.J. Kooijman, 1954-1956.	1 omslag

D. Financiën

1. Begrotingen en rekeningen

30-34.	Rekeningen van ontvangsten en uitgaven, 1670-1671, 1675-1695, 1697-1804, 1806-1809 en 1812-1957.	5 pakken
30.	1670-1671, 1675-1695 en 1697-1720;	
31.	1721-1771;	
32.	1772-1804, 1806-1809;	
33.	1812-1879	
34.	1880-1957.	
35.	Bijlagen bij de rekeningen, 1689, 1772-1773, 1775-1776, 1795, 1802-1806, 1822-1851 en 1853-1858.	1 pak
36.	Begrotingen van ontvangsten en uitgaven, met vanaf 1859 memories van toelichting en besluiten tot wijziging van de begroting, 1857-1957.	1 pak

2. Omslag en inning van polderlasten

37.	Kohieren van de omslag van polderlasten, 1824, 1835-1836, 1839-1841 en 1856-1957, met hiaten.	1 pak

N.B. De kohieren over de periodes 1743-1833 en 1842-1855 zijn opgenomen in de rekeningen over die jaren, invnrs 31-33.

38. Staat van grondeigenaars met vermelding van hun grondbezit in de polder onder verwijzing naar de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel van het kadaster, 1833. 1 stuk
- 39-41. Leggers van grondeigenaars met vermelding van hun grondbezit in de polder, opgemaakt voor de vaststelling van de omslag van de polderlasten, met alfabetische naamindex, 1865-1906, bijgehouden tot circa 1970. 2 delen
39. 1865-1905;
40. 1905-1906;
41. 1906, bijgehouden tot circa 1970.
- 3. Geldleningen**
42. Akte van schuldbekentenis voor een geldlening van 5000 gulden, aangegaan bij juffrouw Du Plat en Dirk Swartendijk, 1690, voor de bouwkosten van de vernieuwde watermolen, met kohieren van de buitengewone omslagen, geheven voor de aflossing van de lening, 1693 en 1703. 1 omslag
43. Stukken betreffende het aangaan van geldleningen van 6000 en 1000 gulden bij J.G. Knijff te Woerden voor de kosten van het hulpgemaal en een nieuwe molenroede, 1903-1905. 1 omslag
44. Stukken betreffende het aangaan van een geldlening van 1900 gulden bij mw A G. van Eck te Oosterbeek voor de kosten van de bouw van de molenaarswoning, 1911. 1 omslag
45. Stukken betreffende het aangaan van geldleningen voor de kosten van nieuwe vijzels in de watermolen van 1500 gulden bij I. van Vegten te Woerden, 1918, en van 2000 gulden bij L. de Vroom te Woerden, 1926. 1 omslag
46. Stukken betreffende het aangaan van een geldlening van 1100 gulden bij J. Broekhuizen te Woerden voor de ombouw van de windmolen tot ruwoliegemaal, 1931, en de conversie van de lening bij W. de Koning te Rietveld, 1935. 1 omslag
- E. Archief**
47. Stukken betreffende het polderarchief, 1915-1947. 1 omslag
- F. Verhouding tot hogere organen**
48. Stukken betreffende de vaststelling van het Algemeen Reglement voor de polders in Zuid-Holland, 1855-1858, en betreffende de wijziging ervan, 1923-1956. 1 omslag

49. Algemene keuren voor het Groot-Waterschap van Woerden, 1913, 1923, 1926, 1936 en 1947, met concept, 1866, en besluiten tot wijziging, 1917, 1944, 1950 en 1953. 1 omslag
- II. TAAKUITVOERING**
- A. Toezicht**
50. "Schouwbrief" of keur, 1775, met stukken betreffende de totstandkoming en afkondiging, 1774-1775. 1 omslag
51. Stukken betreffende overeenkomsten inzake het dempen van sloten en leggen van dammen en bruggen, aangegaan met de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, 1853, en de Maatschappij tot exploitatie van Staats Spoorwegen, 1892-1893. 1 omslag
52. Keuren, 1867. 1900, 1910, 1920, 1930, 1944 en 1955, met stukken betreffende de totstandkoming en herziening, 1920-1955. 1 omslag
53. Stukken betreffende de handhaving van de bepalingen in de keur, 1899-1956. 1 omslag
54. Stukken betreffende de advisering aan Dijkgraaf en Hoogheemraden van het Groot-Waterschap van Woerden inzake het toekennen van vergunningen door dat college, 1918-1956. 1 omslag
55. Stukken betreffende de verlening van vergunningen aan de gemeente Woerden en de Provinciale Utrechtse Electriciteits Maatschappij voor het leggen van kabels en zinkers 1919-1937. 1 omslag
56. Stukken betreffende de verlening van vergunning aan diverse personen voor het leggen van duikers in de Hoge Rijndijk, de Breeveldseweg en de Voormolenvlietkade, 1921-1957. 1 omslag
57. Stukken betreffende de verlening van vergunning voor slootdemping aan Rijkswaterstaat, 1933, en carrosseriefabriek Den Oudsten te Woerden, 1957. 1 omslag
58. Vergunning, verleend aan Rijkswaterstaat, voor het maken van verbeteringen aan de Utrechtsestraatweg en het leggen van duikers bij de Groepenbrug te Woerden, met bijlagen, 1940. 1 stuk
59. Vergunningen, verleend aan de Nederlandsche Spoorwegen, voor het vernieuwen van de spoorbrug over de molenvliet en het vervangen van bruggen door dammen, 1948-1950. 1 omslag

60. Vergunning voor het plaatsen van een windmolentje voor onderbemaling, verleend aan W. Smoreburg-Voorend te Woerden, met bijlage, 1955. 2 stukken
- B. Beheer en onderhoud van waterstaatswerken**
- 1. Waterstand**
61. Stukken betreffende het aangaan van overeenkomsten over onderlinge hulpbemaling met het waterschap Haanwijk, 1864-1866, en de polder Snel en Polanen, 1884-1890 en 1940. 1 omslag
62. Onderhandse akte van overeenkomst met het waterschap De Gemeene Boezem van Rapijnen en IJsselveld en Cattenbroek over tijdelijke hulpbemaling door laatstgenoemd waterschap gedurende een periode van vijf jaar, concept, 1889. 1 stuk
63. Stukken betreffende een onderzoek naar de mogelijkheden om het gemaal van het waterschap Haanwijk als hulpgemaal in te zetten, 1900-1901. 1 omslag
64. Bijzondere verordeningen voor de peilbemaling op de boezem van het Groot-Waterschap van Woerden, 1914. 2 stukken
65. Peilbesluit met rapport betreffende de situatie rond de waterstand in de polder, 1955. 2 stukken
- 2. Watergangen**
66. Stukken betreffende de uitvoering van het banwerk van de hoefslag van de polder in de boezemwateren de Jaap Bijzerwetering en de Korte Linschoten door de molenaar, 1839, en door het Groot-Waterschap van Woerden, 1945-1955. 1 omslag
- 3. Waterkeringen**
67. Register van hoefslagplichtigen in het onderhoud van de Hoge Rijndijk of Breeveldsedijk tussen de Potterskade en de Groepenbrug, 1882. 1 katern
68. Lijsten van dijkwachtplichtigen, 1906-1957. 1 omslag
69. Keuren op het onderhoud van de boezemkaden in het Groot-Waterschap van Woerden, 1921 en 1931. 2 stukken

-
70. Stukken betreffende de beveiliging van de waterkeringen gedurende de bezettingstijd, 1939-1944. 1 omslag
- 4. Molens, gemalen en molenaarswoning**
71. Rekening van inkomsten en uitgaven van de bouw van een nieuwe watermolen ter vervanging van de in 1673 door het Franse leger afgebrande molen, 1674. 1 stuk
72. Brandverzekeringspolis voor de molen, 1824. 1 stuk
73. Stukken betreffende de openbare aanbesteding en gunning van het meerjarig onderhoud van de watermolen, molenaarswoning en andere bouwwerken, 1828-1858. 1 omslag
74. Proces-verbaal van de openbare verkoop van de restanten van de afgebrande watermolen, 1864. 1 stuk
75. Stukken betreffende de bouw van een nieuwe watermolen ter vervanging van zijn afgebrande voorganger, 1864-1866. 1 omslag
76. Stukken betreffende de bouw van een gemotoriseerd hulpemaal naast de molen, 1903-1904. 1 omslag
77. Stukken betreffende de onbewoonbaarverklaring van de oude en bouw van een nieuwe molenaarswoning, 1910-1911. 1 omslag
78. Stukken betreffende de reparatie van de petroleummotor in het hulpemaal, 1914-1915. 1 omslag
79. Stukken betreffende de brandstofvoorziening van het gemaal, 1917 en 1941-1945. 1 omslag
80. Stukken betreffende de tijdelijke verlening van hulpbemaling aan de polder Snel en Polanen, 1920 en 1949. 1 omslag
81. Rapporten betreffende het te verrichten onderhoud aan de molen, deels met begroting, 1921-1928. 1 omslag
82. Stukken betreffende de ombouw van de watermolen tot ruwoliegemaal en de verbouwing van de molenaarswoning, 1931-1932. 1 omslag

-
83. Bouwvergunning voor een schuur bij het gemaal, met bijlagen, 1947. 1 omslag
84. Rapport van de Cultuurtechnische Dienst van het Ministerie van Landbouw betreffende de prestaties van het gemaal, 1952. 1 stuk
- 5. Bruggen**
85. Vergunning van Dijkgraaf en Hoogheemraden van het Groot-Waterschap van Woerden voor het vernieuwen van de brug over de molenvliet, 1736. 1 stuk
86. Offerte van de timmerman J.A. Slager en de metselaar J.W. Blok voor een brug over de molenvliet in de Breeveldseweg, met tekening, 1910. 2 stukken
87. Stukken betreffende de vervanging van een houten brug over de molenvliet in de Breeveldseweg door een betonnen brug, 1931. 1 omslag
- 6. Wegen**
88. Stukken betreffende een door enkele ingelanden bij Gedeputeerde Staten ingediend Bezwaarschrift tegen de huns inziens te lage bijdrage voor hoefslagplichtigen in de onderhoudskosten van de Breeveldseweg, 1918-1919. 1 omslag
89. Register van verhoefslaagde ingelanden op de Breeveldseweg met vermelding van de door hen te betalen onderhoudsbijdrage, aangelegd 1919, bijgehouden tot circa 1930. 1 deel

CONCORDANS ARCHIEF POLDER BREEVELD

De concordans geeft aan welke nieuwe nummers de archiefstukken in deze inventaris hebben gekregen ter vervanging van de nummering van de *Inventaris van het archief van de polder Breeveld* door J.H. Streefland ('s-Gravenhage, 1966).

Oud	Nieuw	Oud	Nieuw	Oud	Nieuw	Oud	Nieuw
1	1	32	26	63	54	94	81
2	2	33	26	64	VVV	95	77
3	3	34	29	65	59	96	77
4	4-5	35	29	66	51	97	44
5	6	36	29	67	51	98	78
6	7	37	47	68	57	99	45
7	8	38	37	69	59	100	45
8	9, 17	39	38	70	54	101	46
9	10	40	37	71	60	102	82
10	11	41	39-40	72	56	103	82
11	12	42	VVV	73	54	104	82
12	17, 32, 53	43	13	74	VVV	105	82
13	VVV	44	14	75	65	106	46
14	48	45	36	76	66	107	Fotocoll.
15	16	46	30	77	66	108	46
16	15	47	31	78	67	109	83
17	19	48	32	79	68	110	84
18	22	49	33	80	71	111	85
19	21	50	34	81	42	112	86
20	20	51	35	82	43	113	87
21	21	52	VVV	83	73	114	9
22	21	53	VVV	84	73	115	83
23	18	54	49	85	73	116	90
24	24	55	64	86	74	117	58
25	25	56	69	87	75	118	VVV
26	27	57	50	88	43	119	61
27	23	58	52	89	76	120	61
28	23	59	55	90	76	121	62
29	23	60	55	91	76	122	63
30	23	61	55	92	43	123	80
31	23	62	56	93	43	124	80

